

ANDRZEJ S. JASIŃSKI OFM
Uniwersytet Opolski, Wydział Teologiczny
<https://orcid.org/0000-0003-1950-6346>

PAPIEŻ BENEDYKT XVI, *Mistagogia Benedicti. Wprowadzenie
w tajemnice Roku Liturgicznego. Uroczystości i święta Pańskie,*

Red. A. DEMITRÓW, M. DRAGAN, Biskupów 2023, ISBN 978-83-950641-8-0
s. 432.

(Recenzja książki)

Kościół, wkraczając w nowe tysiąclecie, po wielkim papieżu św. Janie Pawle II otrzymał kolejny dar w osobie papieża Benedykta XVI, który nie tylko kultywował dzieło swego poprzednika, lecz także kontynuował dzieło odnowy posoborowej, sięgając do biblijnych źródeł chrześcijaństwa. Będąc z wykształcenia teologiem systematycznym dołożył wielu starań, by dogłębnie poznać Pismo Święte nie tylko w jego warstwie literackiej, lecz nade wszystko treściowej, rozpoznając w nim przede wszystkim oblicze Boga, który dał się najpełniej poznać w osobie Jezusa Chrystusa. Na ten fakt zwrócili uwagę redaktorzy kolejnego tomu serii *Mistagogia Benedicti*.

Kluczem doboru tekstów nauczania papieskiego stały się tym razem uroczystości i święta Pańskie. Trzeba pogratulować takiego pomysłu. Wiadomo, że uroczystości i święta Pańskie obecne są w całym kalendarzu roku liturgicznego, nie zawsze jednak wierni mają obraz całości tych prawd, które ukazują pełny obraz Chrystusa. Każda z uroczystości (święta) ma swój odrębny temat i ukazuje pewien przymiot, czy prawdę zbawczą, odnoszącą się do osoby Syna Bożego. Jej poznanie jest drogą wiary każdego chrześcijanina. Tak też była osobista droga Józefa Ratzingera, późniejszego papieża. Jego kazania i katechezy w tematyce chrystologicznej są owocem głębokiej refleksji, jaka się dokonywała przez wiele dziesiątek lat. Dzięki temu procesowi papieskie nauczanie nie było jedynie okazjonalnym wypowiedaniem stereotypowych formuł, lecz każdorazowo wygłaszanym orędziem o zasadniczych prawdach wiary, z całym poszanowaniem zapotrzebowania odbiorców, którzy wsłuchując się w słowa Benedykta XVI, otrzymywali duchowy pokarm w pełni dostosowany do ich potrzeb. Papież wskazywał przede wszystkim na łaskę wiary, która jest niezbędną predyspozycją do owocnego kontaktu z Jezusem Chrystusem. Mówił do uczestników Mszy św.: „I wy waszą wiarą, waszym

zaangażowaniem, dzień po dniu, budujecie Kościół żywy, który następnie ożywia także budynek” (*Pozdrowienie wiernych*, 25 marca 2007 r.). Ta krótka fraza wyraża istotę postawy chrześcijańskiej. Benedykt XVI miał zdolność w niewielu słowach uchwycić to, co najważniejsze. Wiara przejawia się w zaangażowaniu podjętym każdego dnia i owocuje w budowaniu Kościoła żywego, sprawiając że zewnętrzne budowle są ożywiane duchem wiary zgromadzonych chrześcijan.

Utrwalanie tych nauk i przekazywanie ich kolejnym pokoleniom stało się życiową pasją redaktorów *Mistagogia Benedicti*. Jednym z nich jest ks. dr Andrzej Demitrów, który osobiście znał Benedykta XVI, konsultował z nim swoją dysertację doktorską, pisaną w rzymskim *Biblicum*. Nauczanie papieskie ostatecznie ukształtowało jego chrześcijaństwo, kapłaństwo oraz profil biblisty i kierownika duchownego. Dzięki tym predyspozycjom stał się niejako „łowczym” wszelkich słów, które kiedykolwiek wypowiedział w sposób oficjalny Benedykt XVI, zwłaszcza podczas katechez i liturgii. Przykładem mogą służyć wyżej cytowane papieskie słowa, które pochodzą z wprowadzenia do Mszy św. Nigdy nie były wcześniej przetłumaczone na język polski, a przecież zawierają tak wielki ładunek treści teologicznej i pastoralnej.

Redaktorzy usystematyzowali cały materiał w dziewięciu rozdziałach, poczynając od uroczystości Zwiastowania Pańskiego, a na uroczystości Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata skończywszy. Trzeba zwrócić uwagę na to, że te dwie tajemnice są ze sobą ściśle powiązane. Pierwsza wskazuje na głębię kenozy Syna Bożego, który ukrył się w łonie Dziewicy, a druga – na Jego manifestację w wymiarach uniwersalnych. Zarówno Wcielenie, jak i powszechne królowanie są trwałymi znamionami obecności Syna Bożego w świecie. Wszystkie tajemnice Pańskie – uroczystości świętowane w roku liturgicznym – stają w ściślejszej relacji do tych dwóch prawd, zawartych w ramowych tekstach niniejszego opracowania. W ten sposób redaktorzy dali czytelnikom klucz hermeneutyczny do holistycznej lektury wielu wypowiedzi papieskich. Trzeba równocześnie podkreślić, że nie jest to arbitralny zabieg redakcyjny, lecz wynika on z dogłębnego poznania nauczania papieskiego. Warto przypomnieć, że omawiane wydanie jest już ósmym z kolei tomem *Mistagogia Benedicti*, a redaktorzy zapowiadają dalsze publikacje.

Dobrze się stało, że zbiór nauczania rozpoczynają refleksje dotyczące tajemnicy Wcielenia. Uroczystość Pańska w tym temacie przypada na dzień 25 marca. Jest to zwykle czas Wielkiego Postu względnie Wielkanocy. Uroczystość Wcielenia jest zatem mało dostrzegalna, a jej treści nie do końca uświadamiane przez wiernych. Redaktorzy przytaczają w tym temacie pięć tekstów papieskich, z których na szczególną uwagę zasługuje tytuł: „Dziękujmy Bogu za cud Wcielenia” (s. 33–36). Pojawiają się tu znamienne słowa: „Cud Wcielenia jest dla nas nieustannym wyzwaniem, byśmy otwierali nasze umysły na nieograniczone możliwości przemieniającej mocy Bożej, Jego miłości do nas, Jego pragnienia zjednoczenia z nimi” (s. 33). Każdy autentyczny kontakt z Chrystusem prowadzi do pozytywnej przemiany człowieka.

Z kolei tematyce Jezusa Chrystusa, Najwyższego i Wiecznego Kapłana (święto ustanowione już przez papieża Franciszka), zostało poświęcone pięć tekstów, wygłoszonych przy różnych okazjach. Papież podkreśla, „że w modlitwie arcykapłańskiej Jezusa «dokonuje się (...) założenie Kościoła»” (J 17) (s. 73). Kapłaństwo Chrystusa tworzy więzy jedności i miłości we wspólnocie wierzących.

Uroczystość Trójcy Przenajświętszej ma wyjątkowy charakter, ponieważ odnosi się do czci okazywanej Bogu w tajemnicy Jego stopniowego objawiania się, poczynwszy od Abrahama do Jezusa Chrystusa. W publikacji zostało zaprezentowanych dziesięć tekstów. Jeden z nich jest zatytułowany: „Trójca Święta – Komunią miłości i życia” (s. 86–92). Papież podkreśla, że objawiający się Bóg jest rozpoznawalny w imionach: Miłosierdzie, Łaska i Wierność (s. 87).

Aż trzydzieści dziewięć tekstów papieskich zostało umieszczonych na uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało). Nie dziwi ta obfitość; zwłaszcza dla polskiego czytelnika lektura tych tekstów jest bardzo cenna i umożliwia głębsze przeżywanie tej uroczystości, która manifestuje się procesją eucharystyczną po ulicach tysięcy miejscowości. Papież poucza: „Tak więc, patrząc z bliska, w tym małym kawałku białej Hostii, w tym chlebie ubogich dostrzegamy syntezę stworzenia” (s. 131).

Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa została zaznaczona w publikacji dwięcioma mowami papieskimi. W jednym z tekstów pojawiają się słowa skierowane do Polaków: „Uwielbiając Chrystusa obecnego w Eucharystii, pamiętajmy, że Jego Serce jest pełne dobroci, miłości i miłosierdzia”.

Dwa teksty Benedykta XVI odnoszą się w publikacji do święta Przemienienia Pańskiego, które zostały wygłoszone w Castel Gandolfo. Papież zaznacza: „Święto Przemienienia Pańskiego zachęca nas, byśmy otwarli «oczy serca» na tajemnicę światła Bożego, obecnego w całych dziejach zbawienia” (s. 311).

Pasyjna tematyka pojawia się w nauczaniu dotyczącym święta Podwyższenia Krzyża (jedenaście tekstów). Papież podkreśla w nauczaniu wymiar eklezjalny, soteriologiczny i maryjny tego święta: „Maryja, która na Kalwarii stała obok krzyża, jest również obecna, z Kościołem i jako Matka Kościoła, ilekroć sprawujemy Eucharystię” (s. 316).

Redaktorzy umieścili również krótki tekst odnoszący się do święta Rocznicy Poświęcenia Bazyliki Laterańskiej (9 listopada). W ten sposób zaznaczyli, że każda konsekrowana świątynia jest miejscem szczególnej obecności Chrystusa i zgromadzenia wiernych. Papież przypomniał, że „Kościół żywych kamieni buduje się w prawdzie i miłości i jest wewnętrznie kształtowany przez Ducha Świętego – przemienia się w to, co otrzymuje, upodabniając się coraz bardziej do swego Pana Jezusa Chrystusa” (s. 359).

Ostatni zestaw nauczania papieskiego dotyczy uroczystości Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata (siedemnaście tekstów). Przejmujące są słowa papieskie: „W rzeczywistości Jezus właśnie dlatego, że jest Synem Bożym, z własnej woli wydał samego siebie na Mękę, a krzyż jest paradoksalnym znakiem Jego królewskości, która wyraża wolę miłości Boga Ojca wobec nieposłuszeństwa grzechu” (s. 388).

Benedykt XVI był niezwykle aktywny w swym nauczaniu pontyfikalnym, nie zaniebrywał też głoszenia Ewangelii na różne sposoby. Niniejszy tom potwierdza tę prawdę. Jak każdy zbiór, ma on charakter subiektywnego doboru tekstów, dokonanego przez redaktorów. Z uznaniem trzeba zauważyć, że proponowane rozważania papieskie są reprezentatywne do tematów anonsujących w tytułach uroczystości (świąt) Pańskich. Wydaje się, że warto byłoby rozwinąć temat Rocznicy Poświęcenia Kościoła. W opracowaniu pojawia się jedynie motyw poświęcenia Bazyliki Laterańskiej. Zapewne są teksty Benedykta XVI odnoszące się do innych świątyń i ich poświęcenia.

Adresatami tego obszernego tomu (432 s.) są szczególnie duszpasterze oraz wszyscy wierzący, którzy pragną w pogłębiony sposób przeżywać uroczystości i święta Pańskie. W swym nauczaniu papież celuje w najgłębsze zapotrzebowanie duchowe współczesnego człowieka. Jego przesłanie ma charakter uniwersalny i ponadczasowy. Jego osoba wpisuje się na listę najwybitniejszych myślicieli chrześcijańskich przełomu tysiącleci, a zarazem całych dziejów chrześcijaństwa. Chrystologia Benedykta XVI jest bardzo mocno osadzona na tekstach biblijnych, czego wyrazem jest jego tryptyk *Jeżus z Nazaretu*. Treści zawarte w tej obszernej publikacji znajdują swoje echo w wielu przemowach, homiliach i katechezach wygłaszanych w czasie sprawowania pontyfikatu.

Redaktorzy, stosując klucz liturgicznych uroczystości (świąt) Pańskich, przedkładają polskiemu czytelnikowi gotowy zestaw reprezentatywnych tekstów papieskich, które stają się doskonałym przewodnikiem po tematach zbawczych, świętowanych w różnych okresach kalendarza liturgicznego.

Publikacja jest starannie wydana, podobnie jak poprzednie tomy. Winna się znaleźć na półce każdego chrześcijanina, który z pasją chce pogłębić swoje poznanie Chrystusa, a tym samym stać się lepszym człowiekiem. Każde nauczanie Benedykta XVI zawiera jego osobiste wyznanie wiary. Nie istnieje tu rozdział między wygłaszanym słowem a głębią przekonania wiary, która całkowicie dominowała w chrześcijańskiej osobowości następcy św. Jana Pawła II.